

Uz sākumlapu>Ģimenes lietas un mantojums>Vecāku atbildība – bērna aizgādība un saziņas tiesības Vecāku atbildība – bērna aizgādība un saziņas tiesības

Francija

1 Kāda ir juridiskā termina „vecāku atbildība” praktiskā nozīme? Kādas tiesības un pienākumus personai uzliek vecāku atbildība?

Francijā aizgādība ir definēta kā tiesību un pienākumu kopums, ko īsteno bērna interesēs.

Vecāki ir atbildīgi par bērnu, līdz bērns sasniedz pilngadību vai iegūst rīcībspēju.

Vecākiem ir pienākums sargāt bērnu drošību, veselību un tikumiskās vērtības, izglītot viņus un ļaut viņiem attīstīties, pienācīgi ņemot vērā viņu individualitāti.

Viņu pienākums ir noteikt bērna pastāvīgo dzīvesvietu, jo īpaši tad, ja vecāki dzīvo šķirti. Viņiem ir jāizmitina bērns pie sevis vai, ja viņi to nevar, jāorganizē bērna izmitināšana pie trešās personas.

Mātei un tēvam ir tiesības un pienākums uzraudzīt bērnus, un viņiem ir jāpieskata bērni un jāapmierina viņu ikdienas vajadzības. Viņi var pārraudzīt bērnu attiecības ar trešām personām vai pat tās aizliegt, ņemot vērā bērnu vecumu. Viņiem ir jāievēro bērnu tiesības uz personīgām attiecībām ar bērnu vecvecākiem.

Vecākiem ir pienākums rūpēties par to, lai viņu bērni būtu izglītoti. Tas attiecas uz skološanu, profesionālo apmācību, tikumisku uzvedību un pilsonisko dzīvi. Viņu pienākums ir nolemt, kāda būs bērna reliģiskā pārliecība, pienācīgi ņemot vērā bērna individualitāti. Viņi lemj par bērna ārstēšanu.

Tā kā māte un tēvs īsteno aizgādību, viņi ir arī savu bērnu likumiskie pārstāvji un šajā statusā pārstāv viņus visos civiltiesību jautājumos un pārvalda viņu īpašumu.

Neatkarīgi no tā, vai vecāki īsteno aizgādību, katram no viņiem ir jāsniedz ieguldījumus bērna uzturēšanā un izglītošanā samērīgi ar saviem līdzekļiem un bērna vajadzībām.

2 Kam parasti tiek piešķirta vecāku atbildība par bērnu?

Abiem vecākiem ir aizgādības tiesības vienādā apmērā. Vecāku varas jēdziens Francijā tika atcelts 1970. gadā.

Aizgādības tiesību turēšana atšķiras no aizgādības īstenošanas. Mātei vai tēvam var būt aizgādība, bet viņš/viņa var to neīstenot.

Principā abi vecāki aizgādību īsteno kopā, ja vien paternitāte netiek atzīta novēloti — vēlāk nekā gadu pēc bērna piedzimšanas (tādā gadījumā aizgādības kopīgu īstenošanu atļauj tikai, pamatojoties uz tiesā iesniegtu kopīgu deklarāciju vai ģimenes lietu tiesas tiesneša (juge aux affaires familiales) lēmumu). Tādējādi var būt, ka māte īsteno aizgādību viena pati; taču principā to īsteno abi vecāki kopā.

Tēvam un mātei, kas kopīgi īsteno aizgādību pār bērnu, jāpieņem kopīgi lēmumi visos svarīgajos jautājumos, kuri skar bērnu (pārvākšanās, skolas maiņa, ķirurģiskas operācijas utt.).

Vecāki, kam ir aizgādība, bet kas to neīsteno, tomēr ir jāinformē par otra vecāka pieņemtiem svarīgiem lēmumiem, lai viņi varētu īstenot savas “uzraudzības” tiesības un pienākumu. Viņi jāinformē, lai viņi vajadzības gadījumā varētu brīdināt sociālos dienestus vai tiesu, ja radušās būtiskas problēmas. Viņiem joprojām ir pienākums sniegt ieguldījumu bērna uzturēšanā un izglītošanā, un tāpēc viņiem var būt jāmaksā uzturlīdzekļi. Tiesa var nolemt, vai aizgādību īsteno abi vecāki kopā vai tikai viens no vecākiem.

3 Vai vecāku vietā var iecelt citu personu, ja vecāki nespēj vai nevēlas uzņemties vecāku atbildību par savu bērnu?

Ja vecāki uz laiku nespēj parūpēties par saviem bērniem, viņi var bērnus uzticēt trešām personām. Viņi var arī iesniegt pieteikumu tiesā, lūdzot aizgādības īstenošanu deleģēt šīm trešām personām. Tādā gadījumā deleģēšana ir brīvprātīga.

Ja vecāki apdraud savu bērnu, bērnu lietu tiesa, kurai lietu nodevuši abi vecāki vai viens no viņiem, vai persona, kurai bērns ir uzticēts, vai nepilngadīgā aizbildnis, vai pats nepilngadīgais, vai prokurors, var uzdot bērnu ievietot un var viņu nodot vai nu trešās personas aprūpē, vai Bērnu labklājības dienestam (Aide Sociale à l'Enfance), kas ir pakļauts departamenta padomes (Conseil départemental) priekšsēdētājam.

Parasti, ja vecāki acīmredzami nevēlas vai nespēj īstenot aizgādību vai kādu tās aspektu, persona, iestāde vai bērnu labklājības dienests, kurā / pie kuras bērns ir ievietots, vai ģimenes loceklis var celt prasību tiesā, lai tai/tam tiktu pilnīgi vai daļēji deleģēta aizgādības īstenošana. Dažkārt to dēvē par aizgādības īstenošanas piespiedu deleģēšanu.

Ja vecākiem piemēro aizsardzības pasākumu (piem., aizbildnību vai aizgādību), tiem ne vienmēr ir liegta aizgādības īstenošana. Noteiktos apstākļos, ja ir izpildīti nosacījumi, aizgādības vai aizbildnības īstenošanu tomēr var deleģēt, ja tas atbilst bērna interesēm.

Ja vecāki ir miruši vai tiem ir liegts īstenot aizgādību (jo īpaši, ja vecāks ir prombūtnē vai nespēj paust savas vēlmes), tiek noteikta aizbildnība. Tiek iecelta ģimenes padome, ko veido vismaz četri cilvēki, kuri izvēlēti, ņemot vērā bērna intereses, un no tās locekļu vidus izvēlas aizbildni un papildu aizbildni. Aizbildnību uzrauga ģimenes lietu tiesas tiesnesis, kas pilda nepilngadīgo personu aizbildņu tiesneša pienākumus.

Aizgādība ir sabiedriskās kārtības funkcija. Tās ir neatņemamas tiesības. Vecāki nevar no tās atteikties.

Attiecībā uz aizgādības īstenošanu viņi var iesniegt noteiktus pieteikumus vai nolemt, ka viens no abiem vecākiem īsteno aizgādību viens pats, taču tam jāatbilst bērna interesēm.

Ja vien nav panākta cita vienošanās, par aizgādības īstenošanu var lemt tikai tiesa. Aizgādības īstenošanas deleģēšanu trešai personai vienmēr uzrauga tiesa.

4 Kā tiek risināts jautājums par vecāku turpmāko atbildību, ja vecāku laulība tiek šķirta vai ja vecāki vairs nedzīvo kopā?

Vecāku šķirtība neietekmē noteikumus par aizgādības īstenošanas nodošanu. Viņiem abiem jāturpina rūpēties par bērniem un jāpieņem kopīgi lēmumi bērnu interesēs.

Ja viņi nespēj vienoties, ģimenes lietu tiesas tiesnesis šķiršanās procesā vai procesā, kas attiecas uz aizgādības īstenošanu, pieņem lēmumu par aizgādības īstenošanas kārtību, ņemot vērā:

- 1) vecāku iepriekš īstenoto praksi vai norunas, kas tiem iepriekš bijušas;
- 2) viedokli, ko pauž nepilngadīgais bērns, kad to uzklausa tiesnesis;
- 3) katra no vecākiem spēju pildīt savus pienākumus un ievērot otra no vecākiem tiesības;
- 4) ekspertu ziņojumu rezultātus, ņemot vērā jo īpaši bērna vecumu;
- 5) informāciju, kas gūta sociālo dienestu veiktā izmeklēšanā vai pretizmeklēšanā;

6) fizisku vai psiholoģisku spiedienu vai vardarbību, ko viens no vecākiem izrādījis otram.

5 Ja vecāki noslēdz vienošanos par vecāku atbildību, kādas formalitātes ir jāievēro, lai šī vienošanās būtu juridiski saistoša?

Vecāki var vienoties par visām darbībām, kas jāizlemj, ievērojot viņu bērna intereses, un paši vai ar mediatora un/vai savu advokātu palīdzību sagatavot vecāku vienošanos.

Tad, lai vienošanās, kurā izklāstīta aizgādības īstenošanas kārtība un noteikts ieguldījums bērna uzturēšanā un izglītošanā, kļūtu izpildāma, viņi var lūgt ģimenes lietu tiesas tiesnesi to apstiprināt.

Tiesnesis nevar grozīt vienošanos un to apstiprina, ja vien viņš nekonstatē, ka tā pienācīgi neaizsargā bērna intereses vai ka vecāki nav devuši piekrišanu bez spaidiem. Tiesnesis var pieņemt lēmumu bez tiesas sēdes.

Ja laulība tiek šķirta uz abpusējas vienošanās pamata, abi vecāki un viņu advokāti laulības šķiršanas vienošanās dokumentā var arī noteikt aizgādības īstenošanas kārtību. Vienošanos paraksta abi laulātie un viņu advokāti pēc vismaz 15 dienu nogaidīšanas perioda, un oriģinālu iesniedz notāram, padarot to izpildāmu.

Tādējādi, ja vien laulība netiek šķirta uz abpusējas vienošanās pamata ar advokāta aktu, kura oriģinālu iesniedz notāram, ir vajadzīga tiesneša rīcība, lai vecāku vienošanos par aizgādības īstenošanas kārtību padarītu izpildāmu.

6 Kādi ir alternatīvie konflikta ārpustiesas risināšanas līdzekļi, ja vecāki nevar vienoties par vecāku atbildības jautājumu?

Ja vecāki nespēj vienoties un nevēlas tiesāties, viņi pēc savas iniciatīvas var iesaistīties mediācijā ģimenes lietās.

Mediācijā ģimenes lietās mērķis ir atjaunot komunikāciju starp vecākiem, lai viņi varētu panākt abpusēju vienošanos, pienācīgi ņemot vērā katra no vecākiem vajadzības un jo īpaši bērnu vajadzības. Tā nodrošina platformu sarunām, kuru mērķis ir atrisināt konfliktu, vairot savstarpējo sapratni un uzticēšanos un tādējādi rast praktiskus risinājumus gan saistībā ar ģimenes dzīves organizēšanu, gan finansiālajiem aspektiem. Ja vecāki nespēj vienoties, viņi var nodot lietu tiesnesim, un, ja tiek panākta vienošanās, viņu vienošanos var apstiprināt tiesnesis vai arī tā var tikt iekļauta vienošanās dokumentā par laulības šķiršanu uz abpusējas vienošanās pamata.

7 Kādus jautājumus attiecībā uz bērnu var izlemt tiesnesis, ja vecāki iesniedz lietu tiesā?

Ģimenes lietu tiesu tiesneši ir kompetenti lemt par aizgādības īstenošanu.

Viņi var noteikt, ka to īsteno tikai viens no abiem vecākiem, vai nolemt, ka aizgādība abiem vecākiem jāīsteno kopā.

Ja vecākiem ir domstarpības, tiesneši vienreizēju lēmumu, par kuru principā būtu bijis jāvienojas abiem vecākiem, var atļaut pieņemt vienam no viņiem, piemēram, lēmumu par bērna pārvākšanos, skolas maiņu vai operāciju.

Ģimenes lietu tiesu tiesneši var arī aizliegt nepilngadīgam bērnam atstāt valsti bez abu vecāku piekrišanas, jo īpaši, ja pastāv risks, ka viens no vecākiem dosies uz ārvalsti kopā ar bērnu bez nodoma atgriezties, tādējādi pārkāpjot otra vecāka tiesības.

Jautājumā par bērna pastāvīgās dzīvesvietas noteikšanu viena vecāka dzīvesvietas adresē vai pārmaiņus pie abiem vecākiem parasti vēršas pie tiesneša.

Ja nosaka, ka bērns pastāvīgi dzīvo viena vecāka dzīvesvietas adresē, tiesnesis arī nosaka otram vecākam saskarsmes tiesības un tiesības bērnu uzņemt pie sevis vai arī tiesības tikai uz saskarsmi dienas laikā.

Ja bērns ir apdraudēts, tiesnesis var nolemt, ka vecākam, kam ir saskarsmes tiesības, jātiekas ar bērnu satikšanās vietā, t. i., neitrālā vietā, kuru var pārraudzīt profesionāļi. Tā parasti ir īpaši iekārtota vide, kurā atrodas arī sociālie darbinieki un psihologi.

Ģimenes lietu tiesas tiesnesis ir arī kompetents noteikt, kāds ieguldījums bērna uzturēšanā un izglītošanā jāsniedz tai pusei, kas neaudzina bērnu ikdienā. Parasti tie ir ikmēneša uzturlīdzekļi, ko viens no vecākiem maksā otram.

8 Ja tiesa nolemj nodot bērnu viena vecāka atsevišķā aizgādībā, vai tas nozīmē, ka viens no vecākiem var izlemt visus jautājumus attiecībā uz bērnu, iepriekš nekonsultējoties ar otru vecāku?

Ja tiesnesis nosaka, ka bērns pastāvīgi dzīvo pie viena no vecākiem, otrs vecāks — ja vien nav nolemts citādi — turpina aizgādību īstenot kopā ar māti/tēvu, kam ir aizbildnība pār bērnu, pat ja bērns neapmeklē otra vecāka mājas. Abiem vecākiem jāturpina visus būtiskos lēmumus pieņemt kopīgi. Ja viņi nevar

vienoties, viņiem jāvērtē attiecīgajā jautājumā pie tiesneša. Tiesnesis var noteikt, ka aizgādību īsteno viens no abiem vecākiem, ja tas ir bērna interesēs. Šādu lēmumu var pieņemt, ja viens no vecākiem ir nespējīgs, nav ieinteresēts, ar viņu nav iespējams sazināties vai viņš pastāvīgi liek šķēršļus, kad bērna interesēs ir lēmumus pieņemt nekavējoties.

Vecāks, kam ir liegts īstenot aizgādību, saglabā tiesības pārraudzīt bērna izglītošanu, un viņš ir jāinformē par būtiskām izvēlēm, kas skar bērnu.

9 Ja tiesa nolēmj nodot bērnu abu vecāku kopējā aizgādībā, ko tas nozīmē praktiski?

Jēdziens "aizgādība pār bērnu" (garde de l'enfant) Francijas ģimenes tiesībās tika atcelts 1987. gadā.

Jēdzienu "kopīga aizgādība" (garde conjointe) Francijas tiesībās var interpretēt plaši kā aizgādības kopīgu īstenošanu vai šaurāk — nosakot, ka bērns dzīvos pārmaiņus katra vecāka mājās (dažkārt to dēvē par pārmaiņus aizgādību, lai gan šis termins nav juridiski pareizs — jēdziens būtu dēvējams par mainīgu pastāvīgo dzīvesvietu).

Principā vecāki īsteno aizgādību kopīgi, un tam nav vajadzīgs tiesneša nolēmums. Kopīgas aizgādības princips ir nostiprināts Francijas tiesību aktos. Tas nozīmē, ka katram no vecākiem ir vienlīdz liela nozīme bērna dzīvē un izglītošanā un katrs no viņiem nodrošina bērnam nepieciešamo aprūpi ikdienā.

Aizgādības kopīga īstenošana nozīmē, ka vecāki visus būtiskos lēmumus, kas skar bērnu, pieņem kopā.

Bērns var arī uzturēties pārmaiņus vienu nedēļu viena vecāka dzīvesvietā, otru nedēļu — otra vecāka dzīvesvietā. Lai tas varētu notikt, vecākiem jādzīvo netālu viena no otra un savā starpā labi jākomunicē. Mainīgā dzīvesvieta ne vienmēr nozīmē, ka bērns katra vecāka mājās pavada vienlīdz daudz laika.

Bieži vien vecāki īsteno aizgādību kopā, taču bērna pastāvīgā dzīvesvieta ir noteikta pie viena no vecākiem, bet otram vecākam ir saskarsmes tiesības un tiesības uzņemt pie sevis.

10 Kurā tiesā vai iestādē ir jāvērtē ar iesniegumu par vecāku atbildību? Kādas formalitātes ir jāievēro un kādi dokumenti jāpievieno iesniegumam?

Ģimenes lietu tiesu tiesneši ir tiesneši, kas ir kompetenti pieņemt nolēmumus jautājumos par aizgādību; šajos jautājumos pie tiesnešiem var vērsties, abiem vecākiem vai tikai vienam no viņiem vienkārši iesniedzot pieteikumu sekretāram vai arī ar tiesu izpildītāja izpildrakstu.

Process ir mutisks, un nav obligāti nepieciešama advokāta pārstāvība. Pusēm ir iespēja saņemt advokāta palīdzību vai tikt advokāta pārstāvētam.

Pieteikumā ir jānorāda pušu uzvārds, vārds un adrese vai, ja piemērojams, atbildētāja pēdējā zināmā adrese. Tajā norāda pieteikuma tematu un īsi izklāsta pamatojumu. Tas jādatē un jāparaksta tā iesniedzējam vai iesniedzēja advokātam.

Tam no vecākiem, kurš vērtē ar lietu pie tiesneša, ir jāuzrāda:

- pilna dzimšanas apliecības kopija katram bērnam, uz kuru pieteikums attiecas,
- iepriekšēji tiesas lēmumi, ja tādi ir,
- sava personu apliecinošā dokumenta kopija,
- adreses apliecinājums (piem., īres maksājuma apliecinājums, elektroenerģijas rēķins)

un atkarībā no pieteikuma veida — pēdējā nodokļu aprēķina, pēdējās nodokļu deklarācijas, pēdējo trīs darba samaksas aprēķinu kopija, pierādījums par saņemtajiem sociālajiem pabalstiem utt.

Jautājumu par aizgādības īstenošanas kārtību var risināt arī laulības šķiršanas laikā. Ja laulība tiek šķirta uz abpusējas vienošanās pamata, vecākiem šajā jautājumā jābūt pilnīgi vienprātībai. Katram no viņiem jābūt advokātam. Pēc nogaidīšanas perioda sākotnējo vienošanos par laulības šķiršanu iesniedz notāram, padarot to izpildāmu. Ja bērns lūdz viņu uz klausīt, laulības šķiršanas lietu skata tiesā tiesnesis vai tiesneša iecelta persona.

Citos gadījumos laulību šķir tiesā. Advokāta līdzdalība ir obligāta.

Visos gadījumos nepilngadīgās personas ir jāuzklausā, ja tās ir spējīgas formulēt savu viedokli.

11 Kādā kārtībā ir jāievēro šajos gadījumos? Vai ir iespējams lietu risināt paātrinātā kārtībā?

Ja lietu ierosina, iesniedzot pieteikumu (requête), 15 dienu laikā no pieteikuma saņemšanas sekretārs ar ierakstītu vēstuli ar paziņojumu par saņemšanu uzaicina atbildētāju uz tiesas sēdi.

Taču, ja pieteikumā ir norādīts, ka atbildētāja adrese ir pēdējā zināmā adrese, sekretārs aicina pieteikuma iesniedzēju izmantot personīgo izsniegšanu.

Sekretārs jebkurā gadījumā paziņo pieteikuma iesniedzējam par tiesas sēdes vietu, datumu un laiku.

Ģimenes lietu tiesas tiesnesis var pieņemt nolēmumus arī aizgādības jautājumos laulības šķiršanas procesā (sk. sadaļu "Laulības šķiršana").

Ģimenes lietu tiesneši pilda pagaidu noregulējuma tiesnešu funkcijas steidzamos gadījumos. Pagaidu noregulējuma tiesvedībā lietu var iesniegt, iesniedzot pavēsti (assignation). Tiesnesis izmeklē lietu, abām pusēm piedaloties tiesas sēdē, un izdod lēmumu rīkojuma veidā, kam nav res judicata spēka attiecībā uz lietas būtību. Pagaidu noregulējuma tiesvedībā tiesneši var nekavējoties pieņemt pagaidu pasākumus, kamēr vēl nav pieņemts lēmums par lietas būtību. Tādējādi pagaidu noregulējuma tiesvedības pieteikuma iesniegšana dod iespēju saglabāt savas tiesības.

Pagaidu noregulējuma tiesvedībā ģimenes lietu tiesas tiesnesis var uzdot veikt pasākumus, pret kuriem nav nopietnu iebildumu vai kurus pamato strīda esība. Tā kā tie ir tikai pagaidu pasākumi, šo procedūru izmanto reti.

Lietās, kurās steidzamība ir pietiekami pamatota, ģimenes lietu tiesu tiesneši, kam ir iesniegts lietas pieteikums, var atļaut izdot pavēstes uz tuvākā laikā noliktu tiesas sēdi. Tādā gadījumā tiesnesis lemj par lietas būtību, bet termiņi ir īsāki. Šādi rīkojas ļoti bieži.

Noteiktos gadījumos, kas minēti tiesību aktos (ģimenes lietās šāds gadījums ir bērna nelikumīga aizvešana), lietas var nodot ģimenes lietu tiesu tiesnešiem arī izskatīšanai pēc būtības paātrinātā tiesvedībā (procédure accélérée au fond). Lietu ierosina, pamatojoties uz iesniegto pavēsti, un tiesnesis tad nekavējoties pieņem lēmumu par lietas būtību. Šādos gadījumos nav jāsniedz pierādījumi, kas pamato steidzamību. No šā procesa būtības jau izriet, ka jānosaka pēc iespējas drīzāks datums.

Lietās, kas attiecas uz vardarbību ģimenē, ģimenes lietu tiesu tiesnešus var arī aicināt steidzami izdot aizsardzības rīkojumu saskaņā ar Civilkodeksa (Code civil) 515-9. un turpmākajiem pantiem. Tad viņiem lēmums ir jāizdod sešu dienu laikā no tiesas sēdes datuma noteikšanas (2019. gada 28. decembra likums). Minētā aizsardzības pasākuma mērķis ir, dodot iespēju aizliegt visus sakarus starp laulātajiem un vajadzības gadījumā starp vardarbīgo laulāto vai bijušo laulāto un bērniem, aizsargāt laulātos vai bijušos laulātos, kas cieš no fiziskas vai psiholoģiskas vardarbības. Aizsardzības rīkojumā tiesneši arī nosaka pasākumus, kas attiecas uz aizgādības pār bērniem īstenošanu. Konkrētāk, viņi var nolemt noteikt, ka tas vecāks, kurš cieš no vardarbības, viens pats ir atbildīgs par aizgādības īstenošanu, atņemt vardarbīgajam vecākam saskarsmes tiesības un tiesības uzņemt pie sevis vai ierobežot saskarsmes tiesības, atļaujot to īstenot satikšanās vietā.

12 Vai ir iespējams saņemt juridisku palīdzību, lai segtu tiesas izdevumus?

Tiesas izdevumus (advokāta atlīdzība, tiesu izpildītāja maksas, sociālo dienestu veiktā izmeklēšana utt.) var segt Francijas valsts. Personām piešķir juridisko palīdzību atkarībā no viņu rīcībā esošajiem līdzekļiem. Palīdzība var segt visus tiesas izdevumus vai tikai to daļu atkarībā no pieteikuma iesniedzēja ienākumiem un apgādājamo skaita. Pieteikums jāiesniedz tās tiesas juridiskās palīdzības birojā, kurā lieta tiek izskatīta.

13 Vai lēmumu par vecāku atbildību ir iespējams pārsūdzēt?

Ģimenes lietu tiesas tiesneša lēmumus var pārsūdzēt viena mēneša laikā, izņemot lēmumus, kas pieņemti uz Civilprocesa kodeksa (Code de procédure civile) 481-1. panta pamata (paātrināts process, kurā izskata nelikumīgas aizvešanas lietu pēc būtības) — tos var pārsūdzēt 15 dienu laikā.

Ģimenes lietu tiesas tiesneša rīkojumus var pārsūdzēt 15 dienu laikā (pagaidu noregulējuma tiesvedība, aizsardzības rīkojums).

Apelācijas sūdzība jāiesniedz rakstveidā, un advokāta pārstāvība ir obligāta. To izskata apelācijas tiesā (Cour d'appel).

14 Dažos gadījumos varbūt ir jāvērtē tiesā vai citā iestādē, lai panāktu, ka lēmums par vecāku atbildību tiek izpildīts. Kāda kārtība ir jāievēro šādos gadījumos?

Ģimenes lietu tiesas tiesneša pieņemtie lēmumi par aizgādību automātiski ir izpildāmi.

Ja netiek ievērots ģimenes lietu tiesas tiesneša lēmums par aizgādību, piemēram, ja vienam no vecākiem ir saskarsmes tiesības un tiesības uzņemt pie sevis, bet otrs vecāks liedz viņam tās īstenošanu, var iesniegt sūdzību prokuroram (procureur de la République) tā apgabala tiesā, kurā bērns dzīvo. Liegt otram vecākam īstenošanu viņa saskarsmes tiesības un tiesības uzņemt pie sevis ir noziedzīgs nodarījums — nepilngadīgā aizturēšana —, un par to piemēro viena gada cietumsodu un 15 000 EUR naudas sodu.

Ģimenes lietu tiesu tiesneši papildus savā rīkojumā noteiktajiem pasākumiem var uzlikt periodisku soda maksājumu. Viņi pat var pēc savas iniciatīvas noteikt periodisku soda maksājumu, lai nodrošinātu, ka viņu lēmums tiek izpildīts. Atkarībā no apstākļiem viņi ar periodiska soda maksājuma prasību var papildināt arī cita tiesneša lēmumu un vecāku vienošanos, kas ir dokumentēta vienošanās dokumentā par laulības šķiršanu uz abpusējas vienošanās pamata.

Ja kāds no vecākiem nopietni vai atkārtoti tīši rada šķēršļus lēmuma izpildei, tādas vienošanās par laulības šķiršanu uz abpusējas vienošanās pamata izpildei, kura sagatavota privāta dokumenta veidā un kuru parakstījuši abu pušu advokāti, un kuras oriģināls ir iesniegts notāram, vai tādas apstiprinātas vienošanās izpildei, kurā izklāstīta aizgādības īstenošanas kārtība, ģimenes lietu tiesu tiesneši var attiecīgi tēvam vai mātei uzdot samaksāt līdz 10 000 EUR lielu soda naudu par civiltiesību pārkāpumu.

Visbeidzot, pamatojoties uz pieteikumu, ko iesniedzis ģimenes lietu tiesas tiesnesis vai attiecīgais vecāks, prokurors izņēmuma gadījumos var lūgt policiju palīdzēt nodrošināt, ka tiek izpildīts tiesneša lēmums, vienošanās par laulības šķiršanu uz abpusējas vienošanās pamata vai apstiprināta vienošanās, kurā izklāstīta aizgādības īstenošanas kārtība, piemēram, nodrošināt, ka tiek īstenota saskarsmes tiesības un tiesības uzņemt pie sevis.

Tātad atkarībā no apstākļiem pieteikums jāiesniedz prokuroram vai ģimenes lietu tiesas tiesnesim, kurš pieņēmis lēmumu.

15 Kas man jādara, lai panāktu, ka šajā dalībvalstī tiek atzīts un izpildīts lēmums par vecāku atbildību, ko ir pieņēmusi citas dalībvalsts tiesa?

Dalībvalsts tiesas pieņemti lēmumi par aizgādību Francijā tiek atzīti un ir izpildāmi bez nepieciešamības pēc eksekvatūras procedūras.

Tomēr nekavējoties ir izpildāmi tikai tie lēmumi par atbildību, kuri attiecas uz saskarsmes tiesībām un bērna atpakaļatdošanu. Ir jāuzrāda Padomes 2003. gada 27. novembra Regulā (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību ("Brisele IIa") paredzētās apliecības. Attiecībā uz citiem lēmumiem par vecāku atbildību ir jāuzrāda izpildāmības deklarācija, kas izdota, pamatojoties uz attiecīgo apliecību.

Francijā pieteikumi par ārvalstīs izdotu izpildrakstu izpildāmības atzīšanu vai noteikšanu Francijas teritorijā saskaņā ar regulu "Brisele IIa" ir jāiesniedz vispārējās piekritības tiesas (tribunal judiciaire) priekšsēdētājam vai viņa delegātam (Civilprocesa kodeksa 509-2. pants). Saistībā ar tiesnesim iesniegtiem pieteikumiem nav vajadzīga juridiskā pārstāvība.

16 Kurā šīs dalībvalsts tiesā ir jāvērtē, lai apstrīdētu lēmuma atzīšanu par vecāku atbildību, ja lēmumu ir pieņēmusi citas dalībvalsts tiesa? Kāda procedūra ir piemērojama šādos gadījumos?

Saskaņā ar minētās regulas 21. panta 3. punktu "jebkura ieinteresētā puse .. var pieprasīt lēmumu par to, lai spriedums tiktu vai netiktu atzīts".

Francijā pieteikumi nolēmumam par to, lai citas ES dalībvalsts tiesas pieņemts lēmums par aizgādību netiktu atzīts, jāiesniedz vispārējās piekritības tiesas (tribunal judiciaire) priekšsēdētājam vai viņa delegātam.

Pieteikumus var pieņemt tikai uz šādu iemeslu pamata:

- ir pārkāpta tās dalībvalsts sabiedriskā kārtība, kurā lūgta lēmuma atzīšana, ņemot vērā bērna intereses;
- bērns nav uzklauts — gadījumos, kad uzklauts ir viens no procedūras pamatprincipiem dalībvalstī, kurā lūgta lēmuma atzīšana; nav ievērotas aizstāvības tiesības;
- pastāv šķēršļi vecāku atbildības īstenošanai;
- nav atbildes jaunākam spriedumam vai nu valstī, kurā lūgta lēmuma atzīšana, vai citā dalībvalstī vai trešā valstī, ja attiecīgais lēmums atbilst nosacījumiem, kas jāizpilda, lai to varētu atzīt dalībvalstī, kurā lūgta lēmuma atzīšana;
- nav ievērota bērna ievietošanas procedūra.

Vispārējās piekritības tiesas (tribunal judiciaire) priekšsēdētāja lēmumu var pārsūdzēt.

17 Kādus tiesību aktus piemēro tiesa, izskatot lietu par vecāku atbildību, ja bērns vai lietā iesaistītās puses nedzīvo šajā dalībvalstī vai ja tiem ir dažādas valstspiederības?

Ja lietai ir starptautisks aspekts (viena no pusēm vai bērns dzīvo ārvalstī, ārvalsts pilsonība), vispirms jānosaka, vai lieta ir piekritīga Francijas tiesai.

Piekritība Francijas tiesām

Saskaņā ar Padomes 2003. gada 27. novembra Regulas (EK) Nr. 2201/2003 8. pantu, ja bērna pastāvīgā dzīvesvieta ir Francijā, Francijas tiesām piekrīt pieņemt lēmumus par pieteikumiem, kas attiecas uz vecāku atbildību.

Saskaņā ar minētās regulas 12. panta 1. punktu, ja Francijas tiesām ir piekritīga lēmumu pieņemšana par laulības šķiršanas pieteikumu, kā arī par pieteikumiem, kas saistīti ar vecāku atbildību, ja laulātie īsteno aizgādību kopā un viņi ir nepārprotami apstiprinājuši lietas piekritību Francijas tiesām, un tas ir bērna interesēs.

Saskaņā ar minētās regulas 12. panta 3. punktu dalībvalsts tiesām ir arī piekritība attiecībā uz vecāku atbildību tiesas procesos, kas nav minēti 12. panta 1. punktā, ja bērnam ir būtiska saikne ar attiecīgo dalībvalsti, jo īpaši, pamatojoties uz to, ka vienai no personām, kurām ir vecāku atbildība, pastāvīgā dzīvesvieta ir šajā dalībvalstī vai bērns ir šīs dalībvalsts pilsonis, un ja tiesu piekritību ir skaidri vai citādi nepārprotami pieņēmušas visas tiesas procesa puses brīdī, kad attiecīgajā jautājumā vēršas tiesā, un ja tas ir bērna interesēs.

Piekritību bērna iepriekšējās pastāvīgās dzīvesvietas tiesām var arī paplašināt, ja bērns ir pārcēlies uz citu dalībvalsti mazāk nekā trīs mēnešus iepriekš un strīds attiecas uz izmaiņām saskarsmes tiesībās.

Visbeidzot, saskaņā ar minētās regulas 13. pantu, ja nevar noskaidrot bērna pastāvīgo dzīvesvietu un nevar noteikt piekritību, pamatojoties uz 12. pantu, Francijas tiesām ir piekritība, ja bērns atrodas Francijas teritorijā un viņa pastāvīgo dzīvesvietu nevar noskaidrot (bērni bēgļi vai pārvietoti bērni).

Noteiktos apstākļos var būt piemērojama arī cita starptautiska vienošanās vai Francijas starptautiskās privāttiesības, kā rezultātā piekritību var pieņemt Francijas tiesas.

Piemērojamie tiesību akti

Šajā jautājumā Francija piemēro Hāgas 1996. gada 19. oktobra konvencijas par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem 15. pantu. Tādējādi tiesas, kurām ir piekritība lemt par vecāku atbildību, piemēro savus tiesību aktus, ja vien konvencijā nav noteikts citādi.

Tātad, ja Francijas tiesām ir piekritīgas lietas par vecāku atbildību, tās piemēro Francijas tiesību aktus (lex fori).

Izņēmuma kārtā piemēros tiesību aktus, kas ir cieši saistīti ar attiecīgo situāciju, ja tas nepieciešamas nepilngadīgā aizsardzībai.

Šī lapa ir daļa no tīmekļvietnes [Tava Eiropa](#).

Mēs labprāt uzzinātu jūsu [atsauksmes](#) par sniegtās informācijas lietderību.

Your
Europe

This webpage is part of an EU quality network

Lapa atjaunināta: 10/08/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešus kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas

Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.